11 Historická cesta mestom Spišská Belá
Židia v Spišskej Belej

Projekt spolufinancovaný Európskou úniou z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a štátneho rozpočtu prostredníctvom Prešovského samosprávneho kraja v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Poľsko – Slovenská republika 2007 - 2013.

Židia v Spišskej Belej

Prvým významnejším židom, ktorý sa do mesta nasťahoval bol Ignác Klein. Po ňom sa tu usadila rodina Kleinbergerovcov, ktorá požívala všeobecnú vážnosť. Člen tejto rodiny sa zaslúžil roku 1870 o založenie náboženskej obce. V roku 1930 žilo v Spišskej Belej 157 Židov. Pár rokov pred 2. svetovou vojnou z Nemecka sem prenikol desivý a pustošivý úmysel etnickej čistky Židov a preniesol sa do všetkých okolitých krajín. Väčšina náboženských obcí takto zanikla, a tak synagógy, ostatné zborové budovy a cintoríny už nemal kto udržiavať. Cintorín v Spišskej Belej na Krátkej ulici bol dlho bez oplotenia, voľne prístupný vandalom a tak na jeho súčasnej ploche 17 x 40 metrov ostal stáť len jediný náhrobok. Nachádzame sa pred objektom, ktorý bol niekedy synagógou (Letná ulica č.3), ktorá bola postavená v roku 1922. Rosh HaKahal (vodcom) bol vtedy Aladár Kleinberger. Mala rozmery 9 x 12 metrov. Predsieň a vchod na balkón pre ženy sa nachádzali na západnej strane. Z predsiene sa vstupovalo do modlitebne, v ktorej železobetónové stĺpy podopierali balkón. Chrám bol malý, ale súmerný. Z bývalej synagógy je dnes súkromný obytný dom a nezachovali sa žiadne pamiatky.

Die Juden in Zipser Bela

Der erste bedeutendere Jude, der in die Stadt zog, war Ignaz Klein. Nach ihm ließ sich hier die Familie Kleinberger nieder, die sich allgemeiner Achtung erfreute. Ein Mitglied dieser Familie machte sich 1870 um die Gründung der jüdischen Religionsgemeinde verdient. 1930 lebten in Zipser Bela 157 Juden. Einige Jahre vor Ausbruch des Zweiten Weltkriegs fand der aus Deutschland kommende grauenvolle und verheerende Gedanke der ethnischen Säuberung von Juden auch hier Eingang und verbreitete sich in alle besetzten Länder. Die meisten Religionsgemeinden erloschen auf diese Weise, und die Synagogen, die übrigen Gemeindehäuser und Friedhöfe hatten niemanden mehr, der sie hätte instand halten können. Der Friedhof war lange Zeit ohne Umzäunung und Vandalen frei zugänglich, so dass auf seiner jetzigen Fläche von 17 mal 40 Metern nur ein einziges Grabmal erhalten blieb. Wir sind vor dem Gebäude, das war einst eine Synagoge. In Zipser Bela wurde 1922 eine Synagoge am Bach inmitten der Stadt errichtet. Der Rosh Hakahal, der Gemeindeleiter, war damals Aladar Kleinberger. Die Synagoge war 9 mal 12 Meter groß. Vorhalle und Zugang zum Balkon für die Frauen befanden sich auf der Westseite. Von der Vorhalle betrat man den Gebetsraum, in der Eisenbetonsäulen den Balkon stützten. Das Gotteshaus war klein, aber symmetrisch. Leider ist aus der Synagoge in der Stadt heute ein Wohnhaus geworden. Jüdische Denkmäler haben sich keine erhalten.

Jews in Spišská Belá

The first important Jew to move into the city was Ignác Klein. After him, the Kleinberger family settled here, which was highly regarded. A member of this family established a religious community in 1870. In 1930, 157 Jews were living in Spišská Belá. A few years before the Second World War, the appalling and destructive ideology of ethnic cleansing started to spread all over the territory. The majority of Jewish communities was thus destroyed and synagogues as well as other Jewish buildings and cemeteries had no one to look after them. The cemetery for a long time was without a fence and freely accessible to vandals, and it is for this reason that currently, there is only one gravestone on its 17 by 40 meter space. We are located in front of the building, which was once a synagogue. A synagogue was built in 1922. Aladár Kleinberger was its Rosh HaKahal, the head of the congregation. It covered an area of 9 by 12 meters. The entry hall and entrance to a balcony for women were located on the western side. From the entry hall, the prayer hall was reached, where steel and concrete pillars supported the balcony. The house of worship was small but well-balanced. Unfortunately, the town's synagogue has been transformed into a residential building and none of its artifacts were preserved.

Żydzi w Białej Spiskiej

Pierwszym bardziej znaczącym Żydem, który osiedlił się w mieście był Ignacy Klein. Po nim sprowadziła się rodzina Kleinbergerów, która cieszyła się powszechnym szacunkiem. Członek tej rodziny w 1870 r założył gminę żydowską. W 1930 roku Białą Spiską zamieszkiwało 157 Żydów. Kilka lat przed II wojną światową także tutaj dotarła z Niemiec przerażająca idea etnicznej zagłady Żydów. Po wojnie nie miał kto dbać o synagogi, budynki gminne i cmentarze. Cmentarz żydowski długo nie miał ogrodzenia, wandale mieli do niego łatwy dostęp, więc dziś na terenie 17 x 40 metrów pozostał tylko jeden nagrobek. Znajdujemy się w przedniej części budynku, która kiedyś była synagoga. Synagoga została zbudowana w 1922 roku. Zgromadzeniu przewodniczył wtedy Aladar Kleinberger (Rosh HaKahal). Jej podstawa wynosiła 9 x 12 metrów. Przedsionek i wejście na galerię dla kobiet znajdował się po stronie zachodniej. Z przedsionka wchodziło się do sali modlitewnej, w której żelazno-betonowe słupy podpierały galerię. Bożnica była niewielka, ale o harmonijnych proporcjach. Niestety, po wojnie synagoga została przerobiona na dom mieszkalny i nie zachowały się z niej żadne pamiątki.

12 Historická cesta mestom Spišská Belá
Kostol sv. Valentína a mlyny v Spišskej Belej

Projekt spolufinancovaný Európskou úniou z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a štátneho rozpočtu prostredníctvom Prešovského samosprávneho kraja v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Poľsko – Slovenská republika 2007 - 2013.

Kostol sv. Valentína a mlyny v Spišskej Belej

Pokiaľ je údaj o postavení kostola v roku 1208 vierohodný, tak ho postavili nemeckí kolonisti už v prvej vlne kolonizácie. Vo vnútri boli tri gotické oltáre. Kostol nemal vežu, zvony boli umiestnené pod strechou kostola nad západným vchodom do kostola. Podľa záznamov vo farskej kronike sa okolo roku 1650 vybudoval tesne vedľa severného múra kostola sv. Valentína mlynský náhon, pričom voda spôsobila jeho podmáčanie a v roku 1707 po požiari došlo k jeho zrúteniu. Oltár sv. Valentína sa preniesol do kostola sv. Antona do kaplnky sv. Kataríny, ktorá sa premenovala na kaplnku sv. Valentína. Z kostola sv. Valentína by mala pochádzať aj neskorogotická Madona, ktorá je na severnej stene pri hlavnom oltári sv. Antona. Mlyny boli nevyhnutné pre riadny hospodársky život mesta, preto hneď po príchode nemeckých kolonistov si umelým kanálom (dnes Beliansky potok) doviedli do mesta vodu až z oblasti Tatranskej Kotliny zo Šumivého prameňa. Najstarší bol asi stredný mlyn /Mittelmuhle/. Dolný mlyn /Niedermuhle, Unteremuhle/ bol pod terajšou Letnou ulicou neďaleko budovy bývalých Baliarní obchodu /lekvárky/. Zachoval sa ako prestavaný rodinný dom. Horný mlyn /Obermuhle/ bol postavený okolo roku 1650, ktorý neskôr fungoval ako mestský mlyn. Dnes je prestavený na Reštauráciu „V mlyne“. V súčasnosti už neexistuje žiadny z týchto mlynov.

St. Valentinskirche und Mühlen in Zipser Bela

Sollte die Angabe glaubwürdig sein, wonach die Kirche 1208 gebaut wurde, dann ist sie von deutschen Kolonisten bereits in der ersten Kolonisationswelle errichtet worden. Im Innern befanden sich drei gotische Altäre. Die Kirche besaß keinen Turm, ihre Glocken waren unter dem Kirchendach über dem Westeingang angebracht. Aufzeichnungen in der Pfarrchronik zufolge entstand um 1650 direkt neben der Nordmauer der St. Valentinskirche ein Mühlgraben, wobei das Wasser ihre Versumpfung bewirkte und es 1707 nach einem Brand zu ihrem Einsturz kam. Den St.-Valentinsaltar verbrachte man in die St.-Antoniuskirche, und zwar in die Katharinenkapelle, die man in St.-Valentinskapelle umbenannte. Aus der St.-Valentinskirche soll angeblich auch eine spätgotische Madonna stammen, die an der Nordwand beim Hauptaltar des heiligen Antonius steht. Für ein ordentliches Leben der Stadt waren Mühlen unumgänglich. Deshalb versorgte man die Stadt gleich nach Ankunft der deutschen Kolonisten mit Wasser, das in einem künstlichen Kanal aus dem Tatra-Kessel in die Stadt floss. Das Wasser kam aus einer Karstquelle. Die älteste Mühle war wohl die Mittelmühle. Die Nieder- oder Untere Mühle befand sich unter der heutigen Sommergasse (letnou ulicou) unweit des Gebäudes der einstigen Packerei. Die Mühle hat sich als umgebautes Einfamilienhaus erhalten. Die Obermühle wurde um 1650 gebaut. Auf dem Gebiet der Stadt funktionierte sie dann als städtische Mühle. Heute existiert sie als umgebautes Restaurant unter dem Namen „V mlyne“, zu deutsch „In der Mühle“. In dieser Zeit die Mühlen nicht mehr existiert.

The church of St. Valentine and mills in Spišská Belá

If the information about the church's construction in 1208 is correct, it was built by the first wave of German settlers. In the earliest documented visit, in 1674, the church is described as a brick building with three Gothic altars. The church did not have a tower, its bells were placed under the roof of the church, on the western entrance side. According to records in the parish chronicle, a mill wheel was built directly next to the northern walls of the church of St. Valentine around 1650. Water seeped into the ground on which the church was built and in 1707, it had to be demolished. The altar of St. Valentine was moved to St. Anthony's church, to the chapel of St. Katherine, which was renamed chapel of St. Valentine. It is likely that the late Gothic Madonna statue also was originally a part of the church of St. Valentine. Today, it can be found on the northern wall of the main altar of St. Anthony's church. Mills were crucial for the proper economic development of a town, and for this reason, the German settlers brought water to the towns immediately after they arrived here, with man-made canals, from as far as the Tatranská Kotlina's karstic Šumivý spring. The oldest was probably the Mittelmuhle. The lower mill /Niedermuhle, Unteremuhle/ was located below today's Letna street, not far from the former site of the packinghouses. It has been preserved in the form of a reconstructed family house.The upper mill /Obermuhle/ was constructed around 1650. Later, the city had its own mill on its territory. In this time the mills no longer exists.

Kościół Św. Walentego a Młyny w Spiskiej Beli

O ile wzmianka o postawieniu kościoła w 1208 roku jest wiarygodna, to znaczyłoby, że został on wzniesiony przez niemieckich kolonistów podczas pierwszej fali kolonizacji. Wewnątrz znajdowały się trzy gotyckie ołtarze. Kościół nie posiadał wieży, dzwony były umieszczone pod dachem kościoła nad wejściem od strony zachodniej. W kronice parafialnej odnotowano też, że około roku 1650 tuż obok kościoła Św. Walentego został wybudowamy młyn wodny, który przyczyniał się do podmywania jego podstawy. Po pożarze w roku 1707 kościół się zawalił. Ołtarz Św. Walentego przeniesiono do kościoła Św. Antoniego, do kaplicy Św. Katarzyny, która od tego czasu nosi nazwę kaplicy Św. Walentego. Z kościoła Św. Walentego prawdopodobnie pochodzi także późnogotycka Madonna, której figura stoi po stronie północnej głównego ołtarza Św. Antoniego. Młyny były niezbędne w codziennym życiu miasta, dlatego zaraz po do przybyciu niemieccy koloniści do ich uruchomienia doprowadzili do miasta wodę. Była ona doprowadzona sztucznym kanałem z odległej Kotliny Tatrzańskiej ze źródła Šumivy pramen. Najstarszy był prawdopodobnie młyn środkowy Mittelmuhle. Dolny młyn (Niedermuhle, Unteremuhle) znajdował się poniżej obecnej ulicy letniej, niedaleko paczkowalni (wytwórni marmolady). Ten młyn po przebudowie służy dziś jako dom rodzinny. Górny młyn (Obermuhle) został postawiony około roku 1650. Na terenie miasta funkcjonował później jako młyn miejski. Był to średniej wielkości młyn, który w roku 1936 mielił 30 q ziarna dziennie. Dziś mieści się w nim restauracja „W młynie“. W tym czasie młyny już nie istnieją.

13 Historická cesta mestom Spišská Belá
Tabaková továreň

Projekt spolufinancovaný Európskou úniou z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a štátneho rozpočtu prostredníctvom Prešovského samosprávneho kraja v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Poľsko – Slovenská republika 2007 - 2013.

Tabaková továreň

Organizované pestovanie a predaj tabaku sa v Rakúsko-Uhorsku datuje už od roku 1670. Pretože výroba a predaj tabakových výrobkov prinášali veľmi vysoké zisky, bol r. 1867 uzákonený v Uhorsku tabakový monopol ako štátny podnik. Štát budoval postupne tabakové továrne – v r. 1851 v Bratislave, v r. 1870 v Košiciach a v Banskej Štiavnici, r. 1872 v Smolníku a r. 1898 v Spišskej Belej. Zásluhou intervencií Samuela Webera v Budapešti sa táto fabrika vybudovala v Spišskej Belej na Zimnej ulici č. 34. Vyrábali sa v nej cigary ručným spôsobom. Pretože vo svete rástol dopyt po cigarách, bolo nutné postaviť novú, väčšiu továreň. V rokoch 1905-1913 bola vybudovaná na tú dobu pekná moderná továreň na dnešnej Továrenskej ulici. Pozostávala z trojpodlažnej výrobnej budovy, dvoch skladov, dielní, vodárne, kotolne a elektrárne na parný pohon. Skompletizovaný závod s výrobou 20 miliónov cigariet s filtrom denne bol v tej dobe najmodernejším závodom v ČSSR. V máji 1992 skončil svoju existenciu Slovenský tabakový priemysel ako národný podnik. Stal sa z neho Slovak International Tabak (SIT) a. s. Bratislava. Následne podnik odkúpil nemecký investor. V závode v Spišskej Belej nastalo obdobie mohutného rozvoja, modernizácie technológie a infraštruktúry. Nový anglický vlastník v roku 2004 výrobu cigariet v Spišskej Belej definitívne ukončil a závod odpredal talianskej firme na iný druh priemyselnej výroby.

Tabakfabrik

Bereits ab 1670 gab es in Österreich-Ungarn den organisierten Anbau und Verkauf von Tabak. Weil die Herstellung und der Verkauf von Tabakerzeugnissen hohen Gewinn bringen, wurde 1867 das Tabakmonopol in Ungarn als Staatsunternehmen gesetzlich verankert. Der Staat baute nach und nach Tabakfabriken, wie etwa 1851 in Bratislava /Pressburg/, 1870 in Košice /Kaschau/ und in Banská Štiavnica /Schemnitz/, 1872 in Smolník /Schmöllnitz/, 1898 in Zipser Bela. Dank einer Intervention durch Samuel Weber in Budapest entstand diese Fabrik in Zipser Bela in der Wintergasse Nummer 34. Zigarren wurden hier von Hand hergestellt. Weil die Nachfrage nach Zigarren in der Welt stieg, musste eine neue und größere Fabrik gebaut werden. In den Jahren 1905 bis 1913 wurde diese für die damaligen Verhältnisse schöne und moderne Fabrik gebaut. Sie bestand aus einem dreistöckigen Produktionsgebäude, zwei Lagern, Werkstätten, einem Pumpenhaus, einem Kesselhaus und einem Kraftwerk mit Dampfantrieb. Das so fertiggestellte Werk mit einer Produktionsleistung von 20 Millionen Zigaretten täglich war damals das modernste Werk in der ČSSR. Im Mai 1992 hörte die Slowakische Tabakindustrie auf, als volkseigener Betrieb zu existieren. Aus ihr wurde jetzt die International Tabak SIT AG Bratislava. Dann der Deutsch Investor kaufte die Firma ein. Nach der Privatisierung von SIT kam es im Werk von Zipser Bela zu einer Modernisierung der Technologie und einer gewaltigen Entwicklung der Bau- und Infrastruktur. Gegenwärtig ist die Produktion eingestellt und die Räume werden vermietet.

Tobacco factories

The organized farming and sale of tobacco in the Austro-Hungarian empire date back to the year 1670. Since the production and sale of tobacco products brought in very high profits, a law in 1867 granted the state a monopoly over Hungary's tobacco production and sales. The state gradually built more tobacco factories; in 1851, one was opened in Bratislava, in 1870 in Košice and in Banska Štiavnica, in 1872 in Smolník and in 1898 in Spišská Belá. Thanks to the pleas of Samuel Weber, the tobacco factory in Spišska Bela was built on Zimnej street No. 34. Here, cigars were produced by manual method. Since the demand for cigars was growing worldwide, a new and bigger factory became necessary. Between 1905 and 1913, a factory that was considered impressive and modern at the time was built here. It consisted of a three-storied production hall, two storehouses, a workshop, a waterworks, a boiler house and a steam-powered electricity plant. The finished factory, with a daily output of 20 million filter cigarettes, became the most modern factory in Czechoslovakia at the time. In May 1992, the Slovak Tobacco Industry, a state-owned company, was shut down. It was transformed into the Slovak International Tabak SIT joint-stock company. Then the german investor bought the company. After the privatization, a period of remarkable growth and development of technology began in the factory, and its structure and infrastructure were improved. Now, cigarettes are no longer produced here and the facilities have been rented out.

Fabryka tytoniu

Początki zorganizowanej uprawy i sprzedaży tytoniu na terenie Austro - Węgier sięgają 1670 roku. Ponieważ produkcja i handel wyrobami tytoniowymi przynosiły ogromne zyski, zostały one na Węgrzech od 1867 r. objęte monopolem państwowym. Państwo inwestowało w budowę fabryk tytoniu, w 1851 powstała w Bratysławie, w 1870 w Koszycach i w Bańskiej Szczawnicy, w 1872 r. w Smolniku, w 1898 w Białej Spiskiej. Dzięki staraniom Samuela Webera w Budapeszcie fabryka taka powstała także w Białej Spiskiej. W piętrowym budynku przy ul. Zimnej nr 34. Cygara wyrabiano ręcznie. Tymczasem w świecie rósł popyt na papierosy, konieczne więc okazało się postawienie nowej, większej fabryki. W latach 1905 – 1913 powstała jak na te czasy piękna nowowczesna fabryka. Składały się na nią trzypiętrowa hala produkcyjna, dwa magazyny, warsztaty, sieć wodociągów, kotłownia i elektrownia z napędem parowym. Zjednoczone przedsiębiorstwo produkujące 20 milionów papierosów z filtrem dziennie było w tym czasie najnowocześniejszym zakładem produkcyjnym w Czechosłowackiej Republice Socjalistycznej. W maju 1992 roku Słowacki Przemysł Tytoniowy jako przedsiębiorstwo państwowe przestał istnieć. Został on przekształcony w Slovak International Tabak SIT s.a. Bratislava. Następnie niemiecki inwestor kupił firmę. W wyniku prywatyzacji nastąpił w fabryce w Białej Spiskiej okres znacznego rozwoju i modernizacji technologii, struktury budowlanej i infrastruktury. Obecnie jednak produkcja jest wstrzymanana, a pomieszczenia fabryczne są wynajmowane.

14 Historická cesta mestom Spišská Belá
Pamätník obetiam komunizmu

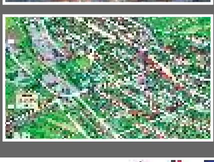

Projekt spolufinancovaný Európskou úniou z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a štátneho rozpočtu prostredníctvom Prešovského samosprávneho kraja v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Poľsko – Slovenská republika 2007 - 2013.

Pamätník obetiam komunizmu

Pre nezainteresovaných je to len kus kameňa. Pre tých, ktorých sa komunistické prenasledovanie dotklo znamená často zničené životy a zdravie nielen väznených, ale často aj ich rodín. Najprv to bolo 34 mužov odvlečených hneď vo februári 1945 do táborov nútených prác v Rusku. Náboženský život v meste v 50-tych rokoch 20.storočia bol tŕňom v oku komunistickému režimu a preto svoj útok zameral na kňazov a mládež z okruhu spolku. Kňazi Štefan Vaverčák a Ján Lang boli odvlečení do väzenia priamo z fary a kaplán Štefan Baláž ich nasledoval onedlho. Trinásť kňazov spolu strávilo 63 rokov vo väzniciach a uránových baniach. V atmosfére týchto udalostí a pod vplyvom vysielania rádia Biela légia študenti gymnázia v Kežmarku Bohuš Jakubjak zo Spišskej Belej a Peter Drozd z Kežmarku sformulovali výzvu k občanom, aby bránili kňazov, náboženstvo, aby nevstupovali do družstiev a nepoddávali sa komunistickej moci. Ich bývalý spolužiak František Olšák napísal text na rozmnožovaciu blanu, ktorú zobral na MsNV v Poprade, kde už pracoval. V dome Lenky Rennerovej v Spišskej Belej, ktorá zabezpečila tlačiareň, bol text vytlačený. Výsledkom bolo bitie, vypočúvanie a súd, pred ktorým stálo 17 mladých ľudí, z toho dve dievčatá. Ich priemerný vek bol 22 rokov. Boli odsúdení spolu na 122 rokov a mesiac žalára.

Denkmal für die Opfer des Kommunismus

Für die von kommunistischer Verfolgung Betroffenen bedeutet er zerstörtes Leben und ruinierte Gesundheit nicht nur der damals Inhaftierten, sondern sehr oft auch ihrer Familien. Zunächst waren es 34 Männer, die gleich im Februar 1945 in Zwangsarbeitslager nach Russland verschleppt wurden. Das religiöse Leben in der Stadt war ihnen ein Dorn im Auge, weshalb sie ihren Angriff gegen Priester und Jugendliche aus dem Kreis des katholischen Jugendbundes richteten. Die Priester Štefan Vaverčák und Ján Lang wurden direkt aus dem Pfarramt ins Gefängnis verschleppt. Kaplan Štefan Baláž folgte ihnen kurze Zeit später. Dreizehn Priester brachten insgesamt 63 Jahre in Gefängnissen und Uranbergwerken zu. In dieser Atmosphäre und unter dem Einfluss der Sendungen von Radio Biela legia „Weiße Legion“ formulierten Bohuš Jakubjak aus Zipser Bela /Spišská Belá und Peter Drozd aus Käsmark, Schüler des Gymnasiums in Käsmark, ihren Aufruf an die Bürger, Priester und Religion zu verteidigen, den Genossenschaften nicht beizutreten und sich der kommunistischen Macht nicht zu beugen. Ihr ehemaliger Mitschüler František Olšák schrieb den Text auf eine Kopierfolie, die er sich aus dem Stadtamt in Poprad besorgt hatte, wo er bereits arbeitete. Im Hause von Lenka Rennerova in Zipser Bela / Spišská Belá, die für die Druckerei zu sorgen hatte, wurde der Text gedruckt. Das Ergebnis waren Schläge, Verhör und Gericht, vor welchem siebzehn junge Menschen standen, davon zwei Mädchen. Ihr Durchschnittsalter betrug 22 Jahre. Sie wurden verurteilt zu insgesamt 122 Jahren und einen Monat Haft.

Monument for the Victims of Communism

For those who are not interested, this piece of stone has no meaning. But those who were affected by communist persecution saw the health and lives of their friends and often their relatives destroyed. As early as February 1945, 34 men were deported to forced labor camps in Russia. The religious life in the city was a thorn in their side and so they attacked both clergymen and young members of the religious community. The clergymen Štefan Vaverčák and Ján Lang were brought to prison directly from the vicarage and Chaplain Štefan Baláž was arrested not much later. Thirteen clergymen spent a total of 63 years behind prison walls and in uranium mines. Against the background of these events, and influenced by the Biela légia broadcasts, a student of the Kežmarok secondary school, Bohuš Jakubjak, and a student from Spišská Belá, Bohuš Jakubjak, as well as Peter Drozd, also of Kežmarok, wrote an appeal to citizens to defend the clergymen as well as the clergy, imploring them not to join the collective farms and not to submit to the communist power. Their former classmate, František Olšák, wrote the text of this appeal on a banner, which he stole from the Communist Town Hall in Poprad, where he had started working. The text was printed in the house of Lenka Rennerova in Spišská Belá. What followed were beatings and the interrogation and trial of 17 young people, two of them girls. Their average age was 22. They were convicted to a total of 122 years and one month in prison.

Pomnik ofiar komunizmu

Dla tych, których dotknęły prześladowania komunistyczne, oznacza zmarnowane życia i zdrowie nie tylko uwięzionych, ale także nie rzadko ich rodzin. Już w lutym 1945 roku wywieziono do obozów pracy przymusowej w Związku Radzieckim 34 mężczyzn. Życie religijne w mieście było im cierniem w oku i dlatego swój atak skierowali przede wszystkim przeciwko duchownym i młodzieży ze stowarzyszenia. Księża Štefan Vaverčák i Ján Lang byli wywiezieni prosto z kościoła, a wkrótce podobny los spotkał także księdza Štefana Baláža. Trzynastu księży spędziło razem 63 lata w więzieniach i kopalniach uranu. W tej atmosferze i pod wpływem radia Biała Legia uczniowie gimnazjum w Kieżmarku Bohuš Jakubjak z Białej Spiskiej i Peter Drozd z Kieżmarku sformuowali odezwę, w której nawoływali do obrony duchownych i wiary, odmowy wstępowania do spółdzielni rolniczych i nieulegania komunistom. Ich były kolega szkolny František Olšák przygotował tekst do powielenia i zabrał go do urzędu miejskiego w Popradzie, gdzie pracował. W domu Lenky Rennerovej w Białej Spiskiej odezwa została wydrukowana. Akcja zakończyła się biciem, przesłuchaniami i sądem, przed którym stanęło 17 młodych ludzi, w tym dwie kobiety. Wszyscy razem średnio mieli 22 lata. Zostali oni skazani na łącznie 122 lata i miesiąc więzienia.

15 Historická cesta mestom Spišská Belá
Historický cintorín

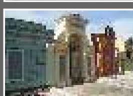

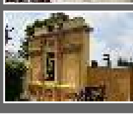

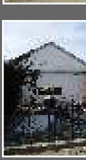

Projekt spolufinancovaný Európskou úniou z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a štátneho rozpočtu prostredníctvom Prešovského samosprávneho kraja v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Poľsko – Slovenská republika 2007 - 2013.

Historický cintorín

Najstarší cintorín ktorý sal nachádzal pri kostole sv. Antona Pustovníka sa nezachoval. Terajší cintorín zriadil mestský magistrát v roku 1778. V starej časti cintorína sa nachádzajú náhrobky a krypty významných osobností mesta. Odpočíva tu Samuel Weber, Michal Greisiger, Ján Ludvigh, Michal Griger. Významní podnikatelia Reich, Roth, Gretzmacher, Szimonisz, Hoffman, Greb. Od staršej vstupnej brány napravo sa nachádza niekoľko hrobov kňazov: napr. Jozefa Vojtasa, Štefana Vaverčáka, Begalu, Pollaka, Varsányiho a Ratzenbergera. Svoj unikátny príbeh má aj neoznačená hrobová mohyla, kde je pochovaný gróf Peter Rottenburg, ktorý bol zastrelený pri útoku cisárskych vojsk na Spišskú Belú v júli 1849. Nachádzajú sa tu aj dva vojnové hroby vojakov padlých v prvej a druhej svetovej vojne. Na cintoríne sa nachádza 13 nižšie uvedených hrobiek a náhrobkov umiestnených po obvode ohradového múra cintorína, ktoré sú zapísané v zozname národných kultúrnych pamiatok SR.

Pohrebná hrobka rodiny Weber	Murovaný náhrobok rodiny Jachmann - Szimonosisz
Pohrebná hrobka rodiny Weisz a Hassz	Murovaný náhrobok rodiny rodiny Lersch
Pohrebná hrobka rodiny Roth	Murovaný náhrobok rodiny rodiny Langh
Pohrebná hrobka rodiny Koch	Murovaný náhrobok rodiny Gresh
Murovaný náhrobok rodiny Danielisz	Murovaný náhrobok rodiny Schmeisz
Murovaný náhrobok rodiny Ludvigh	Murovaný náhrobok Michala Greisigera
Murovaný náhrobok rodiny Reich – Roth	

Der Friedhof

Der älteste Friedhof, der sich an der Kirche des heiligen Eremiten Antonius befand, hat sich nicht erhalten. Den jetzigen Friedhof hatte der Magistrat 1778 angelegt. Im alten Friedhofsteil befinden sich die Gräber und Krypten bedeutender Persönlichkeiten der Stadt. Hier ruhen Samuel Weber, Michal Greisiger, Ján Ludvigh, Michal Griger ferner die bedeutenden Unternehmer Reich, Roth, Gretzmacher, Szimonisz, Hoffman, Greb. Rechts vom älteren Friedhofstor befinden sich mehrere Gräber der Geistlichen Jozef Vojtas, Štefan Vaverčák, Begal, Pollak, Varsány und Ratzenberger. Seine einzigartige Geschichte hat auch der unmarkierte Grabhügel, in dem Graf Peter Rottenburg bestattet ist, welcher im Juli 1849 bei einem Angriff der kaiserlichen Truppen auf Zipser Bela erschossen wurde. Es gibt auch zwei Kriegsgräber von gefallenen Soldaten im Ersten und Zweiten Weltkrieg. Auf dem Friedhof befindet sich 13 Gräber und Grabsteine rund um den Zaun der Friedhofsmauer, die in der Liste des nationalen Kulturerbes der Slowakei enthalten sind.

Cemetery

The oldest cemetery near the church of St. Anthony the Great was not preserved. The town's magistrate established the present-day cemetery in 1778. In the old part of the cemetery, we find graves and crypts of important personalities who lived in the town. Among those who have found their final resting place here are Samuel Weber, Michal Greisiger, Ján Ludvigh, Michal Griger. Others who are buried here include such important entrepreneurs as Roth, Gretzmacher, Szimonisz, Hoffman and Greb. Not far from the old entrance gate, on the right side, we can find a number of clergymen's graves, for example those of Jozef Vojtas, Štefan Vaverčák, Begal, Pollak Varsány and Ratzenberg. The unmarked burial mound where Count Peter Rottenburg is buried has a unique story. He was shot during the attack of the imperial army on Spišská Belá in July of 1849. There are also two war graves of fallen soldiers in the First and Second World War. In the cemetery is located 13 tombs and tombstones placed around the perimeter fence the cemetery wall, which are included in the list of national cultural heritage of Slovakia.

Cmentarz

Nie zachował się najstarszy cmentarz, który znajdował się przy kościele Św. Antoniego Pustelnika. Obecny cmentarz założony został przez władze miejskie w 1778 roku. W starej części cmentarza znajdują się nagrobki i krypty znaczących mieszkańców miasta. Pochowani są tutaj Samuel Weber, Michal Greisiger, Ján Ludvigh, Michal Griger a także znani fabrykanci Reich, Roth, Gretzmacher, Szimonisz, Hoffman, Greb. Na prawo od starej bramy wejściowej znajduje się kilka grobów miejscowego duchowieństwa Jozefa Vojtasa, Štefana Vaverčáka, Begalu, Pollaka, Varsányiego i Ratzenbergera. Ciekawa jest historia bezimiennej mogiły, w której pochowany jest hrabia Peter Rottenburg, zastrzelony w lipcu 1849 roku podczas ataku wojsk cesarskich na Białą Spiską. Istnieją również dwa wojenne groby poległych żołnierzy w I i II wojny światowej. Na cmentarzu znajduje się 13 grobów i nagrobków umieszczone wokół ogrodzenia cmentarza ściany, które są zawarte na liście narodowego dziedzictwa kulturowego Słowacji.